

rapporter om utbildning

Denna rapport ingår i en serie som granskar ny lärarutbildning i Malmö

Hur ser studenterna på den nya
lärarutbildningen?

Berit Wigerfelt

6/2004

MALMÖ HÖGSKOLA

Hur ser studenterna på den nya lärarutbildningen?

Berit Wigerfelt

IMER
Malmö högskola

Layout: Fikon Design (www.fikondesign.se)
Omslag: Ewa Berg.

Denna rapport publiceras av Lärarutbildningen vid Malmö högskola.
Rapporten ingår som nummer 6/2004 i Lärarutbildningens serie
Rapporter om utbildning.
Den ingår även i en specialserie som granskar ny lärarutbildning i
Malmö.

© Copyright 2004 Författaren och Malmö högskola

Tryck: Prinfo Team Offset & Media, Malmö 2004

ISSN 1101-7643

Innehållsförteckning

Förord	4
Inledning	7
Utgångspunkter.....	8
Disposition.....	10
Första terminen	11
Versamhetsförlagd tid	16
Att komma ut i “verkligheten”	17
Att få insyn i andra läromiljöer	21
Brist på kommunikation	24
Två olika världar.....	26
Kopplingen VFT – Lärarutbildningen.....	27
Andra terminen och starten på huvudämnet.....	29
Tredje terminen	34
Blandade grupper	38
Feedback	42
Utvärderingar	45
Andra studier	49
Sammanfattande diskussion	52
Litteratur	56

Förord

Läroarutbildningen vid Malmö högskola har genomgått en mycket genomgripande förnyelse. I ett flerårigt förändringsprojekt har grundutbildningen fått en ny struktur med huvudämnena och sidoämnena, där huvudämnena representerar läroarutbildningens integrerade yrkesämnena. Samtidigt har samarbetet med skolor och kommuner fördjupats och vidgats inom ramen för det s.k. partnerskolesystemet. Läroarutbildningens inre kunskapsorganisation har byggts om; de tidigare institutionerna har lagts ner och ersatts med enheter baserade på kunskapsfält. Dessa förändringar sammantagna har dessutom skapat nya betingelser för forskning och forskarutbildning.

Detta har varit – och är – ett stort, engagerande och mycket arbetskrävande projekt. Vi är mitt uppe i det fortfarande. Och det finns risker med det man är mitt uppe i. Man kan bli både närsynt och glömsk. Mängden av detaljer och vardagsproblem kan skugga helheten. Det är nödvändigt att skapa distans för att riktigt få syn på vad man har gjort och varför. Därför har Läroarutbildningen i Malmö engagerat ett stort antal kloka personer som var och en kommer att ge sitt perspektiv på det arbete som genomförs. Vi får på det här sättet hjälp med distansen.

Men det är inte bara i omtanke om vår egen självförståelse som vi bett om synpunkter. Under 2004 kommer Högskoleverket att utvärdera alla läroarutbildningar i landet och granska vad som skett efter riksdagens beslut om ny läroarutbildning. De värderande texter vi nu publicerar är därför också tänkta att ingå i våra förberedelser inför Högskoleverkets besök.

Berit Wigerfelt är etnolog och arbetar som universitetslektor på IMER vid Malmö högskola. I denna studie har hon intervjuat tio studenter vid Läroarutbildningen, studenter som befinner sig i den nya utbildningens tredje termin.

Hennes intervjuer har gällt studenternas uppfattningar om sin utbildning. I konkreta intervjuer framträder studenternas upplevelser, deras kritik och förändringsförslag. Studenterna - som kommer från olika huvudämnen och åldersspår – är nöjda med utbildningen som helhet men pekar ändå ut problem: den första terminen, risken för en klyfta mellan partnerskolan och högskolan, informationsbristen o s v.

Malmö den 15 januari 2004

Olle Holmberg
Områdesprefekt

Inledning

Jag har fått i uppdrag att intervjua och redovisa ett antal studenters uppfattningar om och upplevelser av den nya lärarutbildningen vid Malmö högskola, ett uppdrag som jag funnit intressant och viktigt. Denna studie är ett led i ett pågående kvalitetsarbete som syftar till att vidareutveckla den nya lärarutbildningen. I detta arbete är det av stor vikt att få studenternas syn på och erfarenheter av utbildningen. Ett stort tack till de studenter som tagit sig tid att ställa upp för intervju trots att de har fullt upp med kurser och VFT.

Jag kommer ”utifrån” på så sätt att jag inte tillhör Lärarutbildningen utan arbetar på IMER vid Malmö högskola och har en bakgrund som etnolog.

Då uppdraget har gällt studenter i allmänhet och inte studenter på en specifik utbildning har detta ställt mig inför urvals- och representativitetsproblem. Intervjuerna gäller ett litet urval studenter på Lärarutbildningen och undersökningen kan därför inte sägas ha någon generell giltighet utan avser mer att belysa en del problemområden. Urvalet har gått till så att jag har valt ut ett partnerområde där det finns skolor med dels stor etnisk blandning, dels en majoritet elever med svensk bakgrund. Efter det att ett partnerområde valts ut så kontaktades mentorer vid detta partnerområde. Jag och kvalitetskoordinator Pernilla Björmark, som varit mig behjälplig under hela undersökningen, besökte mentorsträffar där uppdraget presenterades och intresserade studenter fick anteckna sig på en lista.

Därefter intervjuades sju studenter separat inne på Lärarutbildningen samt tre studenter i grupp ute på sin partnerskola. Åtta av de intervjuade är kvinnor och två män. Fyra studerar vid enheten Individ och samhälle, tre studerar vid Lek, fritid, hälsa och tre vid Kultur, språk, medier. Tre olika partnerskolor i Malmö belyses men namnges inte i rapporten. Vid intervjuerna har en frågelista använts men studenterna har getts stort utrymme att själva kunna ta upp angelägna frågor. Intervjuerna har skrivits ut i sin helhet. Samtliga studenter påbörjade sina studier hösten

2002 och var vid intervjutillfället inne på sin tredje termin. De har således inte läst hela sin utbildning utan intervjuerna speglar cirka ett års studier. Slumpen har gjort att intervjupersonerna i åtta fall ska bli lärare i förskola eller i grundskolans yngre år och två av studenterna ska undervisa i grundskolans senare år. Studenterna har en del kritik att framföra mot utbildningen men man bör hålla i minnet att de trots detta är i stort nöjda med sin utbildning. I denna presentation används rikligt med citat ur intervjuerna och det har varit en ambition att söka spegla mångfalden av synpunkter. Jag har gjort smärre redigeringar av citaten.

För att ytterligare belysa de problemområden som här behandlas har jag tagit del av ett material bestående av några hundra svar från kursutvärderingar där studenter kommenterar sin utbildning. Avsikten har varit att se om de intervjuades synpunkter återkommer i enkätmaterial och inte att göra en fullständig tolkning av enkäterna. Pernilla Björemark har under en period arbetat som kvalitetskoordinator vid Lärarutbildningen med uppgift att samtala med studenter om deras syn på den nya lärarutbildningen. Vissa resultat från dessa samtal presenteras i en rapport kallad *Kvalitetsarbetet* (odaterat). Pernilla och jag har fortlöpande diskuterat och jämfört resultaten från våra båda undersökningar och funnit stora överensstämmelser. Jag har även tagit del av två studier av Annelis Jönsson som behandlar studenternas syn på partnerskolesystemet (januari 2001 samt juni 2001).

Utgångspunkter

Som utgångspunkt för de olika frågor som ställts till intervjupersonerna har jag tagit del av olika dokument och skrifter från Lärarutbildningen i Malmö.

Av stor betydelse för den reformering som skett av Lärarutbildningen i Malmö de senaste åren är Olle Holmbergs *PM till Organisationskommittén inför Lärarutbildningens integration med Malmö högskola (1997)*. I dokumentet diskuteras på vad sätt integrationen i Malmö högskola kan bidra till en förnyelse av lärarutbildningen då läraryrkets förutsättningar är annorlunda i dag och den nya situationen kräver en ny lärarutbildning. Holmberg lyfter fram två huvudlinjer i förnyelsearbetet. Den ena linjen handlar om en lärarutbildning med mycket nära koppling

till skola och barnomsorg och den andra linjen handlar om en ny struktur i förhållandet mellan ”ämnes”utbildning och den praktiskt-pedagogiska utbildningen.

Den nya lärarroll som lyfts fram i PM:et är en reflekterande praktiker som söker nya lösningar till skillnad från den handlingsorienterade läraren som är fast förankrad i traditionen. Lärarstudenterna behöver lära sig att möta en skolverklighet som präglas av stor variation och bör under utbildningen lära sig att se olika perspektiv, varierande förklaringsgrunder och skiftande lärostrategier. Lärarutbildningen måste ge rikligt med tillfällen till att låta studenterna få reflektera över praktiken och få tillgång till olika teoretiska perspektiv. En utbildning av detta slag kräver att ”praktiken” flyttar in i högskolan och ”teorin” flyttar ut i skolan. Holmberg lyfter vidare fram att Lärarutbildningens traditionella uppdelning i ämnesteorier, metodik, pedagogik och praktik som ofta är avgränsade från varandra är alltmer förlegat. De praktiska och teoretiska kunskaper som lärare behöver låter sig inte inordnas i den traditionella uppdelningen.

Redan innan den nya lärarutbildningen startade 2001 hade Lärarutbildningen inlett partnerskolesystemet inom grundskollärarutbildningen 1998. Partnerskolesystemet presenteras som ett paradigmskifte inom Lärarutbildningen i skriften *”Att vända en oceanångare eller Det saknade mittfältet”* av Ingrid Rosenquist (2002). Rosenquists studie är en fallstudie av partnerskolesystemet och beskriver de första åren. I en bakgrund till partnerskolesystemet tas upp att den tidigare praktiken som funnits på utbildningen inte varit tillräcklig då studenterna endast haft möjlighet att komma nära det kommande yrket mer än under korta perioder vilket lett till en sk praxischock för många nyexaminerade under det första året i yrket.

I skriften *På väg mot läraryrket. Den verksamhetsförlagda tiden i lärarutbildningen* (2001) utvecklar Ingrid Rosenquist tankar kring praktiken. Här talas om att ”det är först under senare tid som verkligt samspel mellan teori och praktik har börjat växa fram”. Det handlar om att studenternas erfarenheter i verksamheten ska vara utgångspunkt för teoristudierna. I den nya inriktningen så är studenterna placerade på samma skola/verksamhet inom sitt partnerområde under hela sin utbildningstid. Studenterna ska komma under ytan på det som sker och över tid kunna följa både barn/elever, personalen och själva verksamheten. Fokus ligger

nu på hela verksamheten i skolan och inte på klassrummet. De är knutna till en skola/verksamhet och inte till en enskild person. Det tidigare praktiksysteemets betoning av en koppling mellan en eller två studenter och en handledare kunde leda till att studenterna okritiskt tog över vad handledaren gjorde.

Disposition

Redovisningen av denna intervjustudie har lagts upp på följande sätt: andra avsnittet behandlar upplevelserna av första terminens studier då denna är en introduktion till läraryrket. Stort utrymme ges åt den verksamhetsförlagda delen av utbildningen som tas upp i tredje avsnittet. Här beskrivs bland annat mötet med en tuff verklighet och kopplingen mellan VFT:n och Lärarutbildningen som det upplevts av studenterna under sitt studieår på Lärarutbildningen. I fjärde avsnittet diskuteras studenternas erfarenheter av den andra terminen och starten på huvudämnesstudierna. Studenterna ger allmänna synpunkter i femte avsnittet om tredje terminens studier som de står mitt uppe i under intervjutillfällena. I sjätte avsnittet möter vi studenternas syn på hur det är att studera i integrerade grupper och i sjunde avsnittet beskriver studenterna hur de ser på den feedback de får i utbildningen. För att se om de intervjuade studenternas åsikter om utbildningen speglas i olika studentutvärderingar redovisas i åttonde avsnittet ett litet urval av synpunkter ur några utvärderingar. I nionde avsnittet redovisas resultat från kvalitetskoordinator Pernilla Björemark's intervjuer med studenter samt vissa resultat från Annelis Jönssons undersökningar om partnerskolesystemet. En sammanfattande diskussion förs i tionde och sista avsnittet.

Första terminen

En viktig tanke i den nya lärarutbildningen är att alla studenter skaffar sig en gemensam fond av kunskaper. Detta innebär bland annat att alla studenter börjar sina studier med en termin som har ett gemensamt innehåll oavsett kunskapsfält och huvudämne. Den första terminen läser alla studenter kurserna *Att bli lärare* samt *Utveckling och lärande*. Kurserna tar bland annat upp skolans samhällsuppdrag, värdegrundsfrågor och tvärvetenskapliga perspektiv. I *Studiehandbok för studenter på lärarprogrammet (2002)*, presenteras terminens innehåll som att studenterna ska få insikter i vad det demokratiska samhället väntar sig av en lärare och att man ”sätter sig in i de villkor som ett samhälle präglad av olikheter ställer på en lärare”. Dessa kurser ska också ge kunskaper om teorier kring barns och ungdomars utveckling och lärande.

Bland intervjupersonerna är meningarna minst sagt delade om den första terminen på Lärarutbildningen. Några är väldigt entusiastiska medan andra är negativa.

Jag tycker det är en jättebra förberedelse för läraryrket, att man inte bara ställer sig upp och läser alfabetet och plus och minus eller olika öknar. Och det visste man ju. Vi som går in här är ändå en annan generation. Och samhället har förändrats och barnen har förändrats. Och det tycker jag är bra. För jag har liksom inte haft med skolans värld att göra sedan jag gick där. Så det tycker jag är jättebra att man verkligen introducerar och får en att förstå vad man ska ut och jobba i och gör det med det samma så att dom som inte hade tänkt sig detta och kan hoppa av om man inte trivs. (K (kvinna) Gt (grundskolans tidigare skolår) IS (Individ och samhälle))

Vi hade en fantastisk upplevelse av första terminen. Jag tyckte det var helt underbart därför att man fick presenterat för sig i lagom doser både vad läraryrket innebär, både vad man arbetar och strävar efter. Och det var ut och titta var dom kommer ifrån. Alltså barnen i klassrummet, hur

dom har det i närmiljön. Jag tyckte att båda kurserna var jättebra. Jag tycker fortfarande det är roligt, men första terminen var så himla kul. För jag tycker man fick en bra presentation och introduktion av det man läser för att bli. Och inte bara lärarrollen utan också barnen. Alltså både mångkulturellt och läs och skriv. Jag tyckte det var jättebra och det var bra kurslitteratur. Jag har haft en jättebra handledare också. (K, Gt, KSM (Kultur, språk, medier)

Jag har delade meningar, det var både och. Jag tyckte att den terminen var en bra start. Att inte vara så där jättestrukturerad. För jag sökte den här nya Lärarutbildningen just för att det är en sån annorlunda utbildning och jag ville ha något som var annorlunda. Jag tyckte att man fick lite av varje men det var en del oklarheter och lite otydlighet ibland när man frågade. Och det var många som inte visste vad, det var olika saker som gjorde att det var rörigt ibland. Men i det stora hela tyckte jag det var bra saker. Bra litteratur. (K, Gt, IS)

Det är mycket upp till en själv vad man gör av den här utbildningen och jag har gått in för att läsa allt man får och ta till mig det, men visst kunde man sitta av den första tiden den första terminen eller inte vara med på allting. (K, Gt, KSM)

Det var snurrt mest. Dels för att det är en omställning att börja läsa på högskolan. Jag kände att det var lite, väldigt ostrukturerat. Vi förstod inte riktigt vad vi höll på med. Det var ett väldigt hattande hit och dit. Men det var roligt. Det var himla kul och jag lärde mig väldigt mycket och det var trevligt att börja med nya alternativa examinationsformer som läsjournaler, portföljer och så. Och även om det var jobbigt så kände jag att jag lärde mig mycket fast det kunde ju ha varit mer strukturerat. Jag upplever det fortfarande så att det är mycket med kommunikationen på Lärarhögskolan som är lite si och så. Man får reda på saker lite sent och det är någon som glömmet nåt papper här och så. Det känns ändå som att det är på försök. (K, Gt, KSM)

Första terminen kändes väldigt flummig. Vi visste inte vad vi skulle göra eller jag såg inte riktigt vad det var för mening med det. Det är bara nu jag inser varför de gjorde det, varför det var viktigt att se på olika sätt att undervisa, hur skolan är, hur eleverna ser på skolan och sånt. Men det tog mer än två terminer för att förstå det. Nu i efterhand tycker jag att de kunde ha gjort precis samma sak men talat om varför de gjorde det. (K, Gt, KSM)

De mest kritiska rösterna gentemot första terminens studier tillhör de två manliga studenterna;

Jag vet inte riktigt vad jag ska säga om kurserna, jag kommer inte ihåg dem riktigt eftersom de inte var särskilt bra enligt min mening. Det var inget speciellt med dem, det var ju bara tidsfördriv. Absolut för slapt. Jag hade nog velat starta lite snabbare. VFT:n var bra, vi hade nog med VFT och så men jag hade nog velat ha lite mera köra igång med alltså köra lite hårdare direkt, inte köra igång så, inte mjukstarta riktigt. Det var för mycket mjukstart. Mer metodik, mer pedagogik och så. Metodiken kom inte in förrän efter tre terminer. Det var alldeles för lite metodik innan alltså, det är ju viktigt när man står inför en klass och så att man får bra metodik. (M, Gs (grundskolans senare år)IS)

Jag tyckte första terminen var meningslös i stora delar, jag tyckte inte det gav så mycket, PBL. Vi satt kanske tio minuter och pratade om det vi skulle. Uppgifterna var inte kul. Första terminen var bara flum. Som på gymnasiet var det så att man fick en bok, så skulle man läsa den, men eftersom läraren inte är där och har så mycket koll på vad man läser så behöver man inte läsa boken. Man tittade i något kapitel. Sen läste man och så skrev man det, så lämnade man in det och så fick man godkänt. (M, Gs, IS)

Några är alltså odelat positiva till första terminens kurser, andra är direkt negativa och en tredje grupp är rätt positiva men har vissa kritiska synpunkter som till exempel att det uppfattar att informationen inte varit tillräcklig om kursernas upplägg och att meningen med kurserna och den nya lärarutbildningen är otydlig. Under intervjuerna är studenterna

mycket osäkra på vad de egentligen kommer att lära sig under sin fortsatta utbildning på Lärarutbildningen, en information de saknar.

Nu vet jag hur jag ska läsa men jag vet fortfarande inte vilka kurser som jag ska ha till nästa termin. Man borde få veta redan från början hur programmet är upplagt. Jag ha pratat med många som går här som tycker det är jättejobbigt och fel att vi inte har fått det. Man har ingen aning om vad man ska läsa sen. Vi pratar hela tiden om att det hade varit bra att läsa det och det, och det hade vi velat läsa. Och så är det någon lärare som säger att lite av det kommer den terminen och lite av det kommer där. Alla de här diskussionerna hade man kanske sluppit om man hade fått reda på redan innan vad det är man ska läsa. Det hade varit en bra start. (K, Fö(förskollärare) LFH (Lek-fritid-hälsa)

Återkommande i flera fall är synpunkter på examinationsformer, där många upplever att det råder brist på kontroll om kurslitteratur läses eller ej, vilket gör att det finns studenter som alltför lätt glider igenom utbildningen. Detta kan bidra till känslan av att utbildningen är flummig och kravlös. En av intervjupersonerna berättar om en redovisning där ingen lärare var närvarande: ”Vi pratade i två minuter sedan gick vi ut.” Även en av de andra studenterna visar besvikelse över bristen på respons:

Första terminen var det vara inlämningsarbeten och redovisningar. Vi skulle läsa en bok och skriva om den. Redovisningar eller recensioner. Vi fick ingen respons. Vi fick bara respons om man inte blev godkänd. På de två första kurserna fick man inte tillbaka det om man inte misslyckades. Så man vet inte ens om de har läst det eller inte. Sedan när man fick tillbaka det så stod det bara en signatur och det skulle tydas som att de hade läst det. (M, Gs, IS)

De som hamnat i bra basgrupper där alla tar ansvar för arbetsuppgifterna är i regel nöjda.

Vi började med en mjukstart, det var ju bra. Man är ju mer förvirrad, det är ju nya lokaler, nya vänner, man ska presentera sig och lära känna varandra. Ja det var ju lugnt. Mycket grupparbete och en individuell uppgift som man skulle lämna in där man skulle träna på hur vi ska skriva nu när vi går på högskolan. Jag hade ju tur som hamnade i den här basgruppen, det är väldigt medvetna människor, som vet vad vi vill och vad vi är här för vilket gör att det har funkat så himla bra. (K, Fö/Gt ,LFH)

Versamhetsförlagd tid

Redan första terminen placeras alla studenter vid Lärarutbildningen på en partnerskola där studenterna förväntas följa och delta i arbetet under hela sin utbildning. Genom att vara på en enda skola är det tänkt att studenterna får djupa kunskaper om yrket. Den verksamhetsförlagda delen av utbildningen är den del som de intervjuade studenterna är mest nöjda med.

Väl omhändertagna har vi blivit. Väldigt trevlig personal som varit tillmötesgående och hjälpsam. Det sa dom till mig första dagen jag kom ut här, att nu är du en i personalen så att nu är du liksom en av oss när du är här ute. Man måste ju komma ut och se arbetslivet, det går inte att vara i en skyddad verkstad på Lärarutbildningen. Man måste ju ut även om det kanske var tufft när man själv skulle ha lektion så fort. (K, Gt, IS)

Man känner sig aldrig i vägen och att man upptar någons tid, det har jag aldrig känt utan man är välkommen och det är okey att vi är här. Och folk frågar, vad var det nu du hette. Man är inte oviktig när man är här. Och det känns jättebra. Och jag känner att även om dom har ett möte så behöver vi inte sitta tysta utan jag kan också få lov att lägga mig i det dom diskuterar. Dom tar en som en jämlike även om vi inte är färdigutbildade, man är med på en bra nivå. (K, Gt, IS)

Det tycker jag att man märker väldigt tydligt att man är en del av arbetslaget. Det känns jättebra att man har fått en viktig roll från början. (K, Gt, KSM)

Det var bra med praktik första terminen. Jag har precis pratat med min handledare, jag har haft sån himla tur med mina handledare så jag har bara positiva upplevelser från min praktik. (K, Gt, KSM)

Trivs bra på X-skolan. Det är trevlig personal men den är alldeles för stor. En jätte, jättebra partnerskola. Det var positivt att komma ut direkt. Den som har minsta osäkerhet kan hoppa av. Man kan ju läsa hur mycket som helst men du kan ju inte förstå om du inte står mitt i det, att det är rörigt, det är tufft men fantastiskt roligt. Jag har haft en sån himla tur, för jag började med en förskoleklass, sedan har jag haft en ett-tvåa och nu är jag i en tre så jag hamnar ju hela vägen upp. Det är fantastiskt. Det är rätt så roligt för jag följer ju samma barn också och det är jätteroligt, absolut. Jag ser hur de ändrat sig över sommaren och det är ju helt fantastiskt. (K, Gt, LFH)

Det är ju lätt att göra undervisning på den skolan och lärarna som finns där ställer upp och sådant, det är inget problem. Jag blev mycket väl mottagen. Det finns ju ett lärarlag så då följer jag runt olika lärare hela tiden. Jag är hos en lärare periodvis. Så får man se väldigt många lärarstilar. Så nu har jag bytt till en annan lärare, ett annat lärarlag eftersom jag vill arbeta på högstadiet. Innan dess var jag på mellanstadiet. (M, Gs, IS)

Vad jag inte tyckte om det var de här strötimmarna, strödagarna. Vi fick ett antal dagar som vi själva skulle boka in. Det finns inte så mycket att göra för man hinner inte förbereda sig för någon större lektion eller något större tema. Man kommer som gubben i lådan. (M, Gs, IS)

Att komma ut i “verkligheten”

Behovet är alltså stort att snabbt få se den skolvärld man så småningom ska hamna i. Det är tydligt att studenterna bär med sig vissa föreställningar, som skapats inte minst genom massmedia, om hur det ser ut ”där ute”. En del studenter vill vara väl rustade för att möta en verklighet som de menar är tuff och hård. Somliga tycker att de visste hur ”verkligheten” skulle se ut medan andra blev överrumplade. Flera av studenterna har mött skolmiljöer som de upplevt som problematiska.

Första terminen var inte misslyckad eftersom det var bra VFT. Något som var bra var att man hade föreläsningar om frågor som man ändå var intresserad av direkt, liksom saker som konflikthantering, sånt som man ville veta direkt. Jo för det var det som man har i huvudet liksom. Om man kommer ut till skolan och de börjar bråka hur man ska agera. Ja det är väl en rädsla man har om lärarutbildningen, och de frågorna ville man ha svar på direkt. Alltså det här med konflikthantering. Ja alltså vi fick mer en föreläsning om problematiska barn men konflikthantering har de inte riktigt gått igenom men det kändes ändå något som om det räckte. (M, Gs, IS)

Det är tio minuter (undervisning) per lektionspass där jag är i tvåan. Det är så stökigt så. Det är bara att uppfostra. Få dom att sitta på sin stol, inte skrika. Det har ingenting med utlärandet att göra. Läraren är helt slut. (K, Gt, IS)

Alltså det är mycket konflikter och så, men det är olika från olika arbetslag. Vi har bytt arbetslag nu och då ser man lite olika sätt att arbeta på. Det är också intressant. Man ser hur man vill jobba och man ser hur man inte vill jobba. Det är nyttigt att se litet annat. (K, Gt, KSM)

De är tuffa och visar ingen respekt. Det är väldigt slapt. Klassen var lugn när läraren var där. Så fort hon gick ut eller någon annan tog över i klassen blev de som vilda. Ja det var kaos och de andra (lärarna) sa att ingen har respekt för någon som kommer utifrån så man måste verkligen visa dom att okey, jag är er lärare. (K, Gt, KSM)

Det finns barn som är otroligt stökiga, otroligt jobbiga, som jag inte riktigt har full koll på. Det är någonting som vi behöver mer på lärarutbildningen, någonting som att ta hand om konflikter och hur man gör med barn som är stökiga. Det är mycket sånt på X-skolan. (K, Fö, LFH)

I studenternas beskrivningar är den tuffa verkligheten ofta hopkopplad med områden där det finns skolor med barn och elever från många olika länder och få med svensk etnisk bakgrund, alltså skolor som ofta kallas mångkulturella.

Jag tycker att skolan här pratar hela tiden att de ska få in mer kunskaper om invandrabarn och sånt, men det händer ingenting. Alltså om jag ska jobba med invandrabarn när jag väl kommer ut så vill jag veta på vilken nivå man ska lägga det, hur man ska jobba med dom för att de ska förstå bättre och – alltså hur jag ska bygga upp mitt arbete. Jag har inte fått någonting. Men det är rätt många barn i Malmö med invandrabakgrund. Jag tycker inte att vi fått så mycket information om hur man bemöter invandrabarn eller bemöter föräldrar och så. Många av de uppgifter jag får här på skolan, de praktiska grejerna, många av dom går inte att göra ute på min VFT för att de inte förstår svenska och då är det ju rätt svårt att sitta och prata matematik med dom. Men jag har lärt mig att man måste ta det på mycket lägre nivå med de här barnen. Men det har jag lärt mig ute på VFT:n att allting man gör måste man förklara väldigt grundligt hela tiden och liksom koppla det till bilder och sånt. Så jag har lärt mig att jobba på ett helt annat sätt. Det blir ju mer som att göra det för ett mindre barn, en ett till tvååring. (K, Fö, LFH)

Det är ju det som är grejen lite att jag, jag tycker inte riktigt alltid att det vi läser om den mångkulturella... det stämmer inte riktigt med den verkligheten jag har fått, men det är ju andras uppfattning om det. Det är så mycket hårdare klimat där ute i fall än vad jag har upplevt att det har blivit beskrivet här. Alla har ju inte hamnat på den mångkulturella skolan så att jag känner lite att jag upplever något som de andra inte förstår. Och jag är väldigt tacksam att jag har hamnat på denna skolan för det är ändå verkligheten i många skolor i dag. Så jag känner att de som har hamnat där kommer kanske att få en chock när de väl kommer ut. Man blir frustrerad över bostadssegregringen, hopplöst att få ihop det med hela skolsystemet. Så ibland kan det kännas lite som det vi läser fortfarande här inte går att få ihop med den verkligheten jag har. Det är ju också för att man vill ju verkligen, och det tycker jag i och för sig är bra, att man vill hävda att det är en resurs... det kan jag förstå samtidigt så

kanske inte alla förstår vidden av hur det faktiskt blir med alla de barnen som bor ute i X som aldrig kommer... det är svårt att säga det, det låter så negativt nu när jag säger det. Det låter lite för enkelt i böckerna när man läser, så ska vi hjälpa andraspråks eleverna på det här sättet och så blir det jättebra. När det är så mycket mer. Och det är ju kanske, det är ju saker som har stora politiska orsaker. Jag kan förstå att man inte känner att man har tid. Samtidigt som det känns att det kanske hade behövts. Det är hårt där ute. Ett hårt språk. Barnen har inte respekt för mig som vuxen, det kan ha att göra med att jag är praktikant. (K, Gt, KSM)

Det finns barn som är otroligt stökiga, otroligt jobbiga, som jag inte riktigt har full koll på. Det är någonting som vi behöver mer på lärarutbildningen, någonting som att ta hand om konflikter och hur man gör med barn som är stökiga. Det är mycket sånt på X-skolan. (K, Fö, LFH)

Väldigt mycket av det jag har använt mig av därute det är ju sånt som jag själv har studerat in. Jag har studerat Aggression Replacement Training. Och så har jag (på egen hand) studerat lite annorlunda metodik än det som används. (M, Gs, IS)

Några menar att de inte fått med sig tillräckliga redskap för att kunna hantera situationer med konflikter och dessa konflikter och problem länkas samman med mångkulturalitet. Men det finns andra studenter som tycker att de får för mycket undervisning om mångkulturalitet och själva fostrarrollen.

Om mångkulturalitet tycker jag vi läser alltid, varenda kurs. Så det har alltså inte undgått en. Vi får väldigt mycket om mångkulturalitet, vilken verklighet vi kommer ut till. Det är mycket värdegrund, alltså ställningstaganden, alltså jobba med sig själv. Vem är jag. Allt det som är min roll som lärare, det tycker jag vi får. (K, Gt, IS)

Alltså det tycker jag kan bli lite för mycket ibland. Mångkulturalitet, det är nästan så att det någon gång stått en upp över örönen. (K, Gt, KSM)

Jag tycker mycket handlar om hur du ska göra, hela tiden, hur du ska undervisa. Jag tycker faktiskt det, hur man ska hantera barn som gör si och så. Så jag tycker det är sånt vi får istället för ämneskunskaper. (K, Gt, KSM)

Alltså böckerna handlar om samma sak (mångkulturalitet). Det vet jag det är många som har klagat på. Jag vill ha kunskaper om hur man blir en tydligare ledare och får respekt. Att bli en bra ledare utan att det blir för mycket. Just den balansen mellan att kunna hålla i det hela, styra upp det och ändå kunna hålla en bra relation till eleverna. Det saknar jag. Det är många som söker efter konkreta tips på hur man använder allt detta. Mycket av det vi lär oss är ganska abstrakt och vi får inte konkreta saker vi kan använda ute på en lektion. (K, Gt, KSM)

Att få insyn i andra läromiljöer

Det finns ett stort önskemål bland flera av studenterna och det är att få se någon annan miljö än den partnerskola de arbetar i. De kan se värdet med att vara placerade på en och samma skola under hela utbildningen men de känner samtidigt att de går miste om insyn i andra läromiljöer.

Något negativt det är att vi gör praktik på ett och samma ställe. Det är positivt på ett sätt men det är negativt för att man skulle kanske behöva se andra områden också. (K, Gt, KSM)

Och praktiken, det är bra att man är på samma ställe för man har en trygghet i sin lärarroll, men blir trygg. Men samtidigt skulle jag kanske också vilja se något annat, alltså kontraster. (K, Gt, IS)

Det är negativt att vi gör praktik på en och samma skola, det är ingen hit. Det är kul att vara på samma ställe för att se djupet men samtidigt är det

tråkigt att inte kunna jämföra. Jag kan inte jämföra X-skolan med något annat. Det är många som klagar och vill se något annat. (K, Gt, KSM)

Studenter som placerats i lugna skolor vill prova på lite tuffare skolmiljöer och omvänt. En av intervjupersonerna som placerats på en lugn skola skaffade sig andra erfarenheter genom att vikariera på en tuffare skola. Han tyckte att lärarutbildningen i sig var så pass lätt med ”mycket fritid” att det fanns utrymme för att vikariera.

Att man kom ut på skolorna direkt tycker jag var jättebra. Man ville ju ut direkt. Jag hamnade på en bra skola, det var en bra placering. Det var en mycket bra skola. Enligt min del så tycker jag inte att den var dålig nog. Jag började vikariera på X-skolan också, för jag ville ha det lite mer bråkigt. Det kändes lite för lätt. (M, Gs, IS)

Att vilja se något annat kan bero på att den skola man hamnat på inte ger tillräckligt utrymme för att tillämpa det man lärt sig på Lärarutbildningen och speciellt inte om man inte får undervisa i sitt huvudämne. En av intervjupersonerna har inte trivts helt under året på sin partnerskola. Denne student tycker att han fått vara för mycket i klasser på låg nivå där han inte fullt ut kunnat använda sina kunskaper i huvudämnet. Intervjupersonen menar vidare att ett annat problem på skolan har varit att han inte fått tillräckligt med feedback när han hållit lektion. Han upplever att handledaren är väldigt upptagen.

Nu är det den tredje handledaren jag har på X-skolan. Trivdes jättebra med min förra handledare, han och jag kom överens och vi snackade och han gav mig också den här feedbacken jag känner att jag behöver. Och han tog sig tid och vi satt och snackade och jag följde honom nästan överallt vad han sysslade med. Man skulle haft möjlighet kanske att testa alla årskurserna från lågstadiet upp till högstadiet den första terminen, kanske haft mer VFT. Och man hade fått känna på hur det var på skolans olika avdelningar istället för att bara som nu bli utplacerad på lågstadiet. Och jag känner det att jag tycker det passade mig inte alls. Jag ville ha möjlighet att få vara på alla stadier. Kanske följa en svensklärare en dag, en mattelärare nästa. Att följa med och se hur man känner. Skulle man känna att kanske den skolan inte passar mig kanske jag kunde fått möj-

lighet att någon vecka vara på en annan skola för att få känna på kontraster. Jag trivs på X-skolan och jag trivs med min handledare, men jag känner bara att man kommer kanske inte att utvecklas på det sätt som man hoppats på. (M, Gs, IS)

Han berättar att det inte är lönt att komma med något nytt ute på skolan och han uppfattar att lärarna där ofta har mycket låga förväntningar på sina elever.

Jag skulle ha en lektion i sexan och så frågade jag: ”Hur ska jag göra? Ska jag anteckna på tavlan? Rita lite och så?” ”Nej du kan hålla en föreläsning en kvart mer orkar de inte”, sa han. (M, Gs, IS)

Denne intervjupersonen gör sin VFT på en skola med stor etnisk mångfald och en liten andel elever med svensk bakgrund. Han reagerar mot olika förhållanden på partnerskolan.

Högstadielärarna behandlar dem fortfarande som om de var på lågstadiet. Tror att det beror på att skolan är invandrartät. Jag menar barn som inte kan svenska, de ska läsa en introduktion i svenska ett antal veckor. Sen ska de in i trean även om svenskan motsvarar en sjuårings. Är du tolv ska du rakt in i sexan fast du har ett kunnande som en tioåring eller en nioåring och det tycker jag är fel, för det blir ett glapp. Om jag ska bli en duktig lärare på sikt så tror jag att jag lider av att vara på en skola där man inte ger eleverna mer ansvar. Vi ska vara mer som mentorer, som stöd eller så, och det tror jag aldrig jag kommer att få jobba med där ute. (M, Gs, IS)

När ovanstående student lagt in en övning för eleverna får han höra att det inte kommer att fungera för att eleverna är för små och omogna.

Jag tänkte ha en introduktion om romariket och sedan skulle de få jobba i smågrupper hade jag tänkt, men då fick jag till svar från min handledare att de är för små för det fortfarande i den gruppen. Ändå är de tretton år. Jag anser att de klemar bort ungarna, de är inte insatta i att de är på högstadiet nu. De blir fortfarande behandlade som om de vore i mellan-

stadiet och till och med ibland som i lågstadiet. ”Vi tar hand om er, vi sköter er, ni har inget eget ansvar”. Jag kanske har fel, de kanske inte klarar av det här, men då lär jag mig någonting samtidigt. Men när jag bara följer hennes råd – som jag känner att det kanske är lika bra att jag gör, för jag hade nog inte fått göra som jag tänkt ändå, så kommer jag inte att lära mig heller, för jag kommer inte att misslyckas på samma sätt. (M, Gs, IS)

Utifrån dessa erfarenheter önskar ovanstående student få prova på någon annan partnerskola där han mer kan få undervisa inom sitt huvudämne och få arbeta med andra undervisningsmetoder.

Brist på kommunikation

Ett återkommande problem som tas upp i intervjuerna är att studenterna tycker att det råder en stor klyfta mellan partnerskolorna och Lärarutbildningen.

Många upplever att praktiken och vad dom gör och vad vi får för uppgifter där är helt skild från vår utbildning. Att dom behöver prata med varandra. De träffas inte. Och det känns väldigt konstigt för att dom ska sätta betyg på oss sen, mentorerna som har hand om VFT, och dom har ingen aning om hur vår utbildning går till eller hur vi funkar inne på skolan och vad vi tar med oss ut där på praktiken och som vi använder oss av. Och nästa termin ska hon komma ut och se mig i tjugo minuter eller en halvtimme och då ska hon se om hon ska sätta G eller VG på mig. Alltså det känns jättekonstigt. Jag hade velat att den som har hand om mig på skolan även har hand om min praktik så att det blir en helhet. (K, Gt, IS)

Vår handledare på själv utbildningen, på Lärarutbildningen, har ingen aning om vad vi får för uppgifter eller vad vi gör ute på vår praktik och tvärtom. Det är många som känner att det är två världar som inte kopplas

ihop och att dom inte förstår vad vi gör här och vad vi gör där. Kommunikationen kunde bli bättre. (K, Gt, KSM)

Jag tycker att det ska vara bättre kommunikation mellan skolan och handledaren. De ska få en ordentlig utbildning. Många studenter har berättat att de inte får gå in och göra någonting, och det är ju fel för att handledarna ska ju uppmuntra en till att göra saker, så de kan ju inte säga att det inte finns plats och tid och så. Annars ska de ju inte ta en praktikant. Jag får göra vad jag vill praktiskt taget, men jag hör andra studenter som inte riktigt får göra det. De (lärarna) säger att de (studenterna) stör verksamheten och så där. Det är därför jag tycker det är viktigt att alla som blir handledare ska få samma utbildning, ska verkligen få berättat exakt hur det går till att vara handledare och vad som krävs av en handledare. För det krävs rätt mycket tid också. Det är inte bara att ha en student och få lite pengar för den, och så kan den göra lite si och så och hjälpa till. För många kan ju använda studenten som arbetskraft också, de utnyttjar studenten. En bra handledare ska sätta sig ner någon timme varje vecka och diskutera. Bra med respons om vad som är fel eller något som har funkat jättebra. (K, Gt, LFH)

Det verkar inte som det är kommunikation mellan lärarutbildningen och handledarna på skolorna. De är inte insatta på skolan i hur vi arbetar här. Det som är nytt på lärarutbildningen. De vet inte det. Jag brukar prata med dom (lärarna) om det nya sättet – de huggar direkt på det kan jag säga. Det är inte någonting bra, de vet inte hur det är. ”Ni här vet inte hur det är att vara på en riktig skola”, säger de. Vi hade en studiedag på skolan och det handlade om en skola uppåt landet som sysslar med eget ansvar och jobbar med PBL osv. Det var inte en enda i arbetslaget som tyckte det var bra. ”De vet inte hur det är att jobba på den här skolan för här är så mycket invandrare, här är så mycket så och så, språkbarriärer och bråk och – de vet inte alls hur det är på en sådan här skola. De jobbar på en jättefin skola där inga problem finns.” (M, Gs, IS)

I detta läge när studenterna känner att det blir problematiskt ute på praktiken och det är svårt att diskutera detta med lärare på plats är det givetvis viktigt att de åtminstone får problemen väl genomdiskuterade inne på själva Lärarutbildningen. Att alternativa förhållningssätt tas upp i undervisningen.

Två olika världar

En del studenter erfar alltså att det är ett glapp mellan vad man lär sig inne på Lärarutbildningen och förhållandena ute i partnerskolorna.

Det är lite grann två olika världar, därför vi har haft en handledare som jag jobbat i 30 år så det är ganska mycket rutiner. De försöker ordna lite grann med teman men de gör inte riktigt som vi får lära oss här. (K, Gt, KSM)

Jag tycker inte man kan applicera allt vi läser här på min verklighet, jag vet inte om det beror på just det området jag är på, men det är väldigt svårt att använda det jag lärt mig här när jag kommer ut på praktik. Det funkar inte riktigt och möjligtvis är det så att jag har varit lite naiv och tänkt att det jag lärt mig här på Lärarhögskolan är jättebra och fint och... jag har verkligen varit övertygad om att allting funkar och sen när jag kommer ut och håller mina lektioner så funkar det inte och jag har liksom fått omvärdera hela min lärarroll och sånt nu när jag har börjat hålla lektioner själv. Jag har dessutom vikarierat rätt mycket. Och det har fått mig att tänka till lite och känna att jag kanske inte ska svälja allting jag lärt mig här utan kanske lära lite från lärarna ute på min praktik som också har erfarenheter. Vilket jag inte riktigt har gjort innan utan jag har tyckt att de var gamla och stofiler och det är bara sådant gammeldags och det jag lär mig här är nyare och revolutionerande, men man får backa lite med det faktiskt har jag insett. (K, Gt, KSM)

Ovanstående intervjuperson tycker inte att de erfarenheter som omvandlat hennes syn kan diskuteras på lektionerna på Lärarutbildningen

men har utanför lektionstid kunnat prata privat med mentorn, kurslärarna samt kamraterna.

Alltså det som jag borde ha applicerat det jag lärt mig på högskolan – jag ska sitta och skriva uppsatser om det men jag kan inte riktigt koppla det till min praktik och det känns som lite splittrat, som två olika utbildningar har det känts. Men det börjar kännas bra igen för nu har jag bytt handledare igen. Och nu är jag i en lite yngre klass som haft sin lärare hela tiden. Och nu kan jag äntligen känna att nu funkar det igen och jag kan pröva lite idéer. Det börjar bli bättre. (K, Gt, KSM)

När denna student efter en period inne på Lärarutbildningen kom tillbaka till sin partnerskola och berättade för lärarna där att hon inte fick ihop undervisningen med erfarenheterna från VFT:n sa en av lärarna till henne att ”Det kunde jag talat om för dig mycket tidigare. Så är det lilla vän.”

Kopplingen VFT – Lärarutbildningen

När studenterna varit ute på VFT:n finns det ofta intryck av det man erfårit som skulle behöva bearbetas inne på Lärarutbildningen. Det är dock långt ifrån alltid som dessa erfarenheter tycks föras upp på en högre nivå. Många gånger sker diskussionerna med kurskamraterna vilket i sig kan betraktas som positivt även om det inte räcker. Sämre är det om inte erfarenheterna får lyfta och alternativa undervisningsmetoder och förhållningssätt diskuteras. Här är det viktigt med forskningsanknytning.

Vi har haft våra mentorsträffar när vi träffar våra mentorer då vi har tagit med våra loggböcker som vi skriver, så får vi diskutera, men det känns inte som jättemycket tid vi har. Visst diskuterar jag och mina klasskompisar på våra möten, det är en massa andra ställen vi träffas på innan lektionerna. Kan inte diskutera med lärarna om erfarenheterna från praktiken. Men jag kan ringa till mamma (som är lärare) och få feedback från henne. (K, FöGt, LFH)

Vi har aldrig avsatt tid för att diskutera VFT:n med våra handledare på skolan. Det kommer aldrig upp utan att vi själva vill lägga in ett exempel i en annan diskussion men det är aldrig att vi diskuterar vad vi har upplevt. Däremot vår mentor, på mentorsträffarna får vi ibland uppgifter som man då ska relatera till sin praktik, men jag känner inte att man integrerar det i vårt spår utan det finns inte, utan det är i så fall om jag själv väljer att lägga in det i en läsjournal. Men det är inte så att våra handledare pratar om det. (K, Gt, IS)

Denna student intervjuades i grupp och när hon berättar ovanstående möts hon av invändningar från en annan student som studerar vid en annan av Lärarutbildningens enheter.

Där känner jag inte alls igen mig, det är helt annorlunda hos oss. Vi har fått uppgifter med oss ut av vår lärare att vi ska försöka koppla det vi lärt oss nu i grammatik och svenska, svenska två med vår praktik. Vi har fått lite punkter att tänka på. Det känner jag att det går jag och tänker på nu när jag har lektioner och lyssnar på andra lärare, det tycker jag är jättebra. Mycket viktigt. Vi sitter i basgrupper och för punkter där. Och sedan går vi in i klassrummet och har diskussion där eller redovisar inför klassen vad vi har kommit fram till. Det är så som vi arbetar. Och där ger läraren respons direkt. Vi har VFT-uppföljning när vi har varit ute så här. Det ska vi ha första dagen på kursen. De är kanske inte tillräckligt men man ägnar en tid åt det. Men det kunde ha varit ännu mer. (K, Gt, KSM)

En annan av studenterna tycker att han kan diskutera erfarenheter från VFT:n med personal på Lärarutbildningen men kanske ändå inte riktigt som han skulle vilja:

Jag kan absolut komma tillbaka till Lärarutbildningen och diskutera det man varit med om. Vi gör det på mentorsträffen och pedagogiken som vi haft. Pedagogikläraren lyssnar men man får inte riktigt gehör utan det är mer som man får diskutera med kompisarna. (M, Gs, IS)

Andra terminen och starten på huvudämnet

Huvudämnesstudierna börjar under andra terminen i utbildningen. I huvudämnet ska ämnesinnehållet studeras samtidigt som studenterna ska fördjupa sig i frågor kring undervisning och lärande. Själva utbildningen domineras av huvudämnet som utgör det utpräglade yrkesämnet i utbildningen. Alla kurser i huvudämnet är verksamhetsanknutna, genom att studenterna deltar i arbetet på partnerskolan.

Huvudämnet rör ämnet och ämnesområden men ska vara starkt sammanvävt med sådant innehåll som rör hur barn och ungdomar lär och utvecklas och hur läraren på ett meningsfullt sätt kan koppla skolans innehåll till elevernas behov och intressen. Studenterna förväntas att parallellt med att de lär sig ämneskunskaper också studera hur elever utvecklas och lär och utifrån detta reflektera hur de kan utveckla sin pedagogiska verksamhet inom ämnesområdet.

Hur uppfattar då intervjupersonerna andra terminens studier?

Jättestor skillnad för mig då. Vi gick in på vårt huvudämne Svenska och det var mycket struktur och mycket redovisning och mycket skrivande, mycket inlämningsuppgifter. Så där fick man verkligen lägga ner mycket tid redan från början, men det var roligt. Det flesta tyckte det var positivt. Jag känner att jag får mycket av svenskan, väldigt djupt grundläggande för min utbildning. Sedan kanske jag bara snuddar vid det andra på ytan. Men samtidigt känner jag att jag har valt rätt och tycker det är bra att man går in djupt i det här ämnet där vi tar in både pedagogiken och metodiken och reflekterar över hur vi ska ta med oss det ut. (K, Gt, KSM)

Jag tyckte det var mer klarhet andra terminen. Det var mer struktur, man fick papper på vad som skulle göras och det blev mer klarhet. (K, Gt, IS)

Andra terminen var det mycket drama, sång och så. Det var jättebra för de var duktiga då här nere lärarna på dramakorridoren. Och vi fick tips och idéer om vad man kunde göra i skolan eller förskolan och så där.

Och det är ju roligt för det är ju sånt som vi behöver också. (K, Fö/Gt, LFH)

Förra terminen hade jag träslöjd och jag hade pedagogiskt drama och jag hade musik och det var mycket praktiska övningar. Det var fruktansvärt roligt. Mycket – där var det jättemycket tips och idéer så konkret att man kan bära med sig. Vi kan ta in träslöjden i klassrummet och du kan ta in dramat i klassrummet och gymnastiken och det är ju roligt. Vi lär oss alternativen. På min (partner)skola har man redan nytänkande. (K, Gt, LFH)

Det var väldigt lite religion och väldigt mycket livsfrågor, så var det också värdegrund och mångkulturellt samhälle. Allt det vi redan pratat om i en hel termin. Så jag kände att det blev för mycket upprepning. Då kände man att nu ville man komma igång och lära sig någonting. Man tyckte att nu hade det ju gått en termin. Och då tyckte jag att det blev luddigt då också. Alltså sitta och intervjua någon vad du tycker om livet, det kände inte jag att det ville jag då. Men vi såg en jättebra film som handlade om döden. Och det känner jag att en sådan film ger mig jättemycket. Alltså det är ett arbetssätt, alltså man måste inte göra likadant, men man vet barnens ålder och man kan känna att och så kan man ju göra. Vi såg någon film om Bifrostskolan, man måste inte jobba exakt så. Men man får idéer och så, och det tycker jag är guldklimparna alltså, som får en att tänka, det kan man sätta in i den klassen och så. Men dom (lärarna) är livrädda för att ge oss konkreta exempel, för dom tror tydligen att vi går ut och gör exakt samma sak då, men det är ju inte alls så vi känner. (K, Gt, IS)

Det blev roligare då för då började Historian. Jag tyckte mycket om den uppgiften vi fick. Jag tycker det är bra nu men det är många gånger man känner att man vill ha mer Historia när man tänker på lärarutbildningen. Har man en duktig historielärare som hon är så är det synd att man inte utnyttjar det på det sätt som man skulle kunna. (M, Gs, IS)

I samtalen med studenterna är det flera av dem som uttrycker stor oro för att de får för lite ämneskunskaper inom sina huvudämnen och känslan är att man riskerar att komma ut i skolorna med för dåliga kunskaper. De säger att de ”snuddar på ytan”. En av studenterna menar att de får lära sig mycket om andra delar av läraruppdraget men till priset av att ämneskunskaper saknas. Följande synpunkter kommer från en av deltagarna i gruppintervjun:

Jag förstår att man inte kan utbilda mig i allt som är inom religion till exempel. Vi har läst 20 poäng religion, och där ingår livsfrågor, och det är jätteviktigt med barn. Men en tanke är att när jag är färdigexaminerad och går ut och tar ett jobb, den tryggheten som jag vill ha med mig lite är att jag kanske vet vad jag pratar om. Och det känner jag absolut att jag inte har. Då får jag sätta mig på biblioteket och läsa in om alla religionerna, mer om etik, vi har diskuterat etik men mer om det. Nu vet jag inte hur historiekursen kommer att se ut men det är den lilla historien, och jag föreställer mig att det är närmiljön, och det är viktigt, men jag känner mig inte alls kunnig på historia då, och det inser jag att jag också får läsa på. Men jag känner att man kanske bortser från den säkerheten man kan känna som lärare för det är ju faktiskt det jag ska bli, ja, jag kan faktiskt lite, jag har lite att lära ut. För jag ska inte bara gå ut och uppfostra barnen. Utan vem ska annars lära dom den här allmänkunskapen som vi anser att våra svenska medborgare ska ha. Och det tycker jag vi saknar. Jag kan inte gå ut och säga till folk att jag har läst 20 poäng religion, och jag kan fortfarande knappt någonting. (K, Gt, IS)

Ovanstående student vill dock gärna framhålla att en av kurserna hon gick andra terminen var ”kanonbra” och innehöll ”jättebra ämneskunskaper och blandat med hur man ska lära ut detta”.

Efter att ha lyssnat på kamraten ovan ger en annan deltagare i gruppintervjun sina synpunkter utifrån sin utbildning:

Ska man undervisa i religion får man plugga på innan. Naturligtvis måste man få lite ämneskunskaper också, men jag tycker det är viktigare hur man lär ut. Alltså man kan vara fullsmockad med ämneskunskaper men fullständigt värdelös på att lära barnen. Jag tycker det är viktigare att man kan lära ut och så får man själv läsa på ämneskunskaperna. Det är lite upp till var och en tycker jag. Vi kopplar både kunskapen till det här mångkulturella. Vi läser svenska två nu. Och får den kompetensen. Så jag tycker att vi läser mycket om mångkulturalitet och får samtidigt den kompetensen. (K, Gt, KSM)

Två av de studenter som inte tycker att de får tillräckligt med ämneskunskaper i sin utbildning har haft funderingar på att hoppa av och läsa ämnet i så kallad ”ren form” i Lund istället. En av dem säger:

Om jag ska läsa Historia (här) så blir jag inte riktigt den lärare som jag vill bli. I Historievetenskap och lärande ligger det en massa kurser och sånt som jag inte hade valt om jag hade läst det – kursmässigt. Det är väldigt många som funderar på att hoppa av på grund av den orsaken och läsa bara kurserna för att man inte får den utbildningen man vill ha om man läser programmet. Många som sökte in tänkte att då får man allt. Men det får man inte, det är därför många ångrar sig nu. Det konstiga är ju här med att om jag går en kurs som heter ”En förgången värld”, i den ligger VFT, en halv poäng, de räknas inte till Historia. Sedan så ligger det tvärvetenskapliga seminariet som är på en halv poäng, de räknas inte heller till Historia. Då är det alltså uppdelning på själva Historievetenskap och lärandekursen. Man får inte riktigt den kompakta Historia som man vill ha. Jag hade velat läsa i Lund istället. De som läser först i Lund, det blir mer kompakt och dom får ju mycket mer. Kunskaperna är medelmåttiga när du kommer ut och det blir förmodligen lätt att när man kommer ut med medelmåttiga kunskaper så kör man samma sak igen för att man inte har kunskapen att variera dig. Så man blir liksom en mer eller mindre gammeldags lärare som står och kör samma om och om igen. (M, Gs, IS)

Även en annan student uttrycker att han och flera av hans kamrater funderar på att hoppa av till Lund och läsa ämnet där i ”ren form”. På frå-

gan om varför de inte gör det så svarar han: ”Jag tror många stanna väl kvar för att det är en enkel resa. Det är tuffare i Lund tror jag.” Uppenbarligen förekommer det föreställningar om att de studenter som studerar ämnet i ”ren form” i Lund får en mer gedigen akademisk utbildning vilket gör dem bättre rustade inför kommande läraryrke. Det uttrycks också tankar om att dessa studenter slipper läsa onödiga kurser.

Tredje terminen

Vid intervjutillfällena var studenterna mitt upp i tredje terminens studier och hade på så sätt ingen helhetsbild av terminen. Men de hade ändå blivit ”varma i kläderna” på Lärarutbildningen. Flera av studenterna tycker att arbetsbördan ökat men menar trots det att utbildningen kunde effektiviseras och kortas ner genom att onödiga moment och upprepningar togs bort.

Det tycker väl dom flesta i min basgrupp att det är väldigt mycket arbete nu jämfört med dom andra (terminerna). Det är tre läsjournaler, en sals-tenta, ett stort projektarbete med inlämning på tolv sidor. Och en massa böcker som man ska lära sig och dessutom sitta och diskutera. Dessutom går det bort så mycket på praktiken. Så denna kursen har varit tuffast. (K, Gt, IS)

De här läsjournalerna står en upp över huvudet nu. Vi har haft det hela tiden, så vi tycker vi kan det nu. Vi vill inte mer. (K, Gt, IS)

Det har fungerat bra. Intressant, högt tempo, vi har inte riktigt tid att läsa in våra böcker så det känns som vi bara läser snabbt. Vi får göra uppgifter på varje bok. Nu har vi våra fältdagar och vi har fått två uppgifter att göra, och när vi samtidigt ska planera, det känns som... nej, jag orkar inte. (K, Gt, KSM)

Man går ungefär max tre dagar i veckan och det är ju då tvåtimmarspass varje gång. Så liksom, utbildningen hade kunnat kortas ner till två, två och ett halvt år istället för fyra och ett halvt år som jag nu läser. Det är liksom så retligt att lägga en massa CSN-pengar på det. (M, Gs, IS)

Det här med tvärvetenskapliga seminarier till exempel. Det är ju väldigt stort missnöje bland alla dessa studenterna över dom liksom, man fick inte reda på någon information om dessa tvärvetenskapliga, informationen från skolan gick inte fram till studenterna, så det var en student som fick berätta att man skulle anmäla sig och liksom ingen förstod vad det handlade om. Sedan är det obligatoriskt men det är ingen närvarokoll. Hälften av dom som anmält sig kommer inte. De godkänner en i slutändan. Inget fel på föreläsningarna men syftet med dom försvinner. De kan kännas meningslösa att de inte hade med lärarutbildningen att göra. (M, Gs, IS)

Det har varit mycket diskussioner. Alltså grupparbeten och sådant som grundar sig på att man diskuterar tillsammans. Det trivs jag bra med men jag vet att det är andra som har tyckt att det inte var så himla kul. I min basgrupp har vi grupparbete där vi diskuterar saker och skriver diskussionsprotokoll. Och så tar man upp det i klassen och pratar med de andra i gruppen. Fast samtidigt kan man vara lite lat, man kan smita undan lättare när man har diskussioner och inte behöver vara så noga med att redogöra på papper. Fast sen kan jag tycka det är upp till oss studenter, man är vuxen och man ska kunna ta ansvar för sina egna studier. (K, Gt, KSM)

Jag tycker inte den är tuffare, det är ungefär som förra terminen. (K, Gt, KSM)

Det mest positiva är att man kombinerar praktiskt med teoretiskt. Det är väldigt, väldigt positivt. (K, Gt, LFH)

Det som är jobbigast är att man har för kort tid på sig att läsa böckerna. Man hinner inte tänka efter. Det är alldeles för mycket. Alltså man hinner inte läsa igenom allting tyvärr och sen så har man praktik emellan och – ibland känns det som om lärarna inte pratar med varandra och pratar med mentorerna, för den här uppgiften jag har, examinationsuppgiften, man ska undersöka någonting ute på VFT:n. Och den måste jag

göra den här uppgiften plus att jag har tre uppgifter också för min mentor att göra så det är mycket. (K, Gt, LFH)

Trots att ovanstående student tycker att hon har alltför mycket att göra på sin utbildning så tycker hon att man kunde korta ner den.

Jag tycker det är för mycket grejer, alltså det är samma grejer hela tiden. Vissa grejer är samma, böckerna är likadana, så då behöver man inte dra ut på det så mycket. De trycker in så mycket på en gång och det behövs kanske inte för man hinner inte smälta det ändå. Och hade de tagit bort en del så hade det blivit för mycket dödtid ju. Det är därför det blir bättre om man kortar ner det. (K, Gt, LFH)

En av studenterna har under sin tredje termin kommit in i en nedgångsperiod vilket hon menar beror på att det hon lärt sig inne på Lärarutbildningen stämmer illa med den verklighet hon arbetar i under sin VFT

Nu har jag liksom blivit väldigt omotiverad. Jag har känt att jag inte får ihop det. Jag har känt mig lite omotiverad med högskolestudierna eftersom jag inte har tyckt att det var relevant. Men jag kan fortfarande se värdet i det eftersom jag vet att det finns klasser där det (studierna) faktiskt går att applicera. Det känns lite svårt att sitta och skriva en uppsats om något som jag inte riktigt tror på eftersom jag inte får ihop någonting. Men som sagt det känns lite bättre just nu när jag har hamnat i en klass som är lite lugnare. Så jag värderar verkligen högt det jag har fått vara med om, att ha fått vara i en stökig klass och se det svåra också om man säger så.

/---/

Du råkar verkligen intervjuas nu när jag har en väldigt negativ period. Jag är väldigt trött på att läsa kurslitteratur för det är väldigt mycket skräp. Omtugg, trött på det akademiska språket. Jag tycker faktiskt det är lite för slappt i allmänhet, det tycker jag. Jag blev väldigt förvånad när jag började på Lärarhögskolan att det var så låga krav. På allt. På praktiken funkade det bra. Gymnasiet var svårare. Samtidigt som, det låter som om det inte går ihop, men jag lär mig jättemycket här, men jag

tycker ändå när det kommer till examinationsformer att det har varit lite låga krav. Jag vet många gånger att jag kunde presterat bättre men jag kom undan med godkänt. Det är mycket babbel i förhållande till hur mycket man lär sig. Det kunde ha förkortats med hälften. Men många i klassen tycker det är jättestressigt. Jag hade känt det varit roligare med ett högre tempo, jag presterar bättre under press. (K, Gt, KSM)

Blandade grupper

Läroutbildningen är under en inledande period blandad på så sätt att studenterna arbetar i grupper oavsett om man ska undervisa yngre barn och elever eller på gymnasieskola. Denna integrering av olika stadier tycks väcka blandade känslor. De flesta deltagarna i denna intervjuundersökning ska i sin yrkesroll undervisa i förskola och skolans yngre åldrar och är nöjda med denna integrering. I intervjuerna framkommer dock att dessa studenter är medvetna om att de som ska undervisa äldre elever och ungdomar inte alltid verkar lika nöjda.

Till nästa termin kommer vi in på grundskolans tidiga år, högstadiet och gymnasiet i samma klass. Och det är rätt så mycket motstridigheter känner jag, dom som går till gymnasielärare vill ju ofta inte läsa litteratur som handlar om yngre barn. Men själv tycker jag det är väldigt viktigt att dom ser det perspektivet också lika väl som jag som inte ska jobba med högstadieskolor eller gymnasieelever ser hela den biten. Jag tycker det är viktigt. Men det är inte alla som tycker det. Det är väldigt olika åsikter. Men vi går in på vårt spår nästa termin. (K, Gt, KSM)

Ja första terminen var de väldigt mycket bråk mellan grupperna, för att alltså det är ju blandat gymnasielärare med småskolelärare och det är klart man vill göra på två olika sätt. Eftersom man riktar in sig på två olika stadier och då blir det ju lätt missuppfattningar och bråk och så. Om sammanhållningen nu hör jag att det fungerar bra. (M, Gs, IS)

Så det har man ju hört mycket: ”Varför ska jag kunna det, jag ska inte vara på förskolan, jag ska vara på gymnasiet”. Alltså det där gnällandet. Man kanske borde göra det tydligt hur viktigt det är att veta att den där artonåringen du har i gymnasiet har en gång varit på förskola och det är viktigt du känner till alla leden som den här människan har gått igenom innan man hamnar på gymnasiet. (K, Gt, LFH)

Jag känner att vi läser väldigt brett, både från tidig ålder hela vägen upp och jag tycker det är jätte viktigt att se hela det perspektivet. Oavsett om man ska jobba med yngre eller äldre barn. Så jag tycker det är viktigt och vi diskuterar över gränserna med dom som ska jobba med äldre barn. Och det är intressant för då får man olika perspektiv och olika synsätt. Sedan går vi in på den åldersinriktningen som vi ska göra, nästa termin. Och det tycker jag ska bli jätteroligt för det är klart att man vill gå in mer konkret på det sedan. (K, Gt, KSM)

Jag tyckte det var jätte kul att läsa med grundskolelärare och fritidspedagoger också för att jag anser att vi ska samarbeta sedan och då är det bra för mig att veta att just som förskollärare ska jag liksom ge dem hela grunden tills de kommer upp i skolan sen. Och just kanske fyrafemåringar, för att jag ska kunna veta vad de ska göra sedan i grundskolan så är det ju bra att prata med dom, så att man har ett samarbete och diskuterar med dom vad de tycker om att jobba med så att de är förberedda på något sätt. Det enda var att de som läste till grundskolelärare tyckte att all litteratur var riktad till de yngre barnen. Det var ingen litteratur till dom. (K, Fö, LFH)

På något vis har det varit en sådan stor klyfta mellan skolan och förskolan och det är den som vi måste försöka integrera i varandra och jag tycker inte det ska vara så där att man ser ner på förskollärarna för vad de gör utan det är ju minst lika viktiga jobb som görs i förskolan som i skolan. Och därför tror jag att de är bra att de som ska bli lärare får den insikten om förskolebarnen och de mindre barnen. (K, Fö/Gt, LFH)

Jag tycker det är bra att det inte är så uppdelat. Bra för att vi ska ha förståelse för hur man tänker på gymnasiet och tvärtom. Men jag vet att det är många av dom som går gymnasieläraryrket som tycker att det har varit för lite om just gymnasiet då. Fast jag har mest upplevt det som att det är bra, för att man kan diskutera både utifrån barn och lite äldre. (K, Gt, KSM)

Första terminen läste alla tillsammans vare sig man skulle bli fritidspedagog, förskollärare, grundskollärare eller gymnasielärare. Jag tycker att det fungerade bra därför att tankarna är ju att förskollärare, fritidspedagoger och lärare ska komma varandra närmare och förstå varandras sätt att jobba på, att vi alla behövs och det tycker jag var bra, för jag kan känna, som jobbat på förskola och har barn som går i skolan, att en del lärare tycker att de är bättre än de som bara jobbar på dagis, så att det tyckte jag var jättebra. (K, Gt, KSM)

De kunskaper jag lärt mig har känts relevant för de åldersgrupper jag ska undervisa i. Men för de som ska undervisa på högstadiet och i gymnasiet känns det mindre relevant. De har klagat hela tiden. Det känns bra nu att vi bara ska ha tio poäng med dom till och sedan ska vi inte träffa dom mer, det känns bra faktiskt. Jag tycker de tittar ner på oss som ska vara låg- och mellanstadielärare. De är betydligt yngre än oss andra. Majoriteten av dem som ska bli högstadie- eller gymnasielärare är 20, 22. De säger ingenting, de är inte alls aktiva i diskussioner eller någonting och de suckar, deras kroppsspråk. Det har blivit värre den här terminen, man märker det tydligt. Små ironiska kommentarer, de viskar mellan varandra och fnissar. Fjärde terminen skiljs vi åt. Problemet för dom har varit att det ofta har varit litteratur skriven för grundskolans tidigare år. De har inte känt igen sig i den litteratur som vi har haft. Och inte heller i den litteratur som vi haft från Lund. Och upplever någon slags frustration som visar sig på ett barnsligt sätt. Så det skulle vara bra om man kunde ha någon annan litteratur som är mer blandad så att de också känner sig stimulerade eller att vi bara har vissa lektioner tillsammans. (K, Gt, KSM)

Mot bakgrund av det som sägs ovan menar flera studenter att undervisningen inte riktigt är anpassad till alla åldersstadier.

Jag tycker inte vi får lära oss så mycket hur man ska lära ut. Jag tycker till exempel att det är stor skillnad på att ha en tvåa och att ha en femma eller sexa och jag tycker inte att jag har stött på några indikationer på att det här funkar för åttaåringar och detta funkar för tolvåringar. Och vi har ju till och med dom som ska bli förskollärare som är med i vår kurs, allt-

så vi har ju väldigt bredd på dom som går samma kurs, och jag saknar att man har lite mer anpassat till ålder. Det är så jag känner att man kanske kunnat få det lite mer åldersanpassat inne på Lärarhögskolan. (K, Gt, IS)

Ovanstående student tycker att det är för mycket upp till studenterna själva att söka åldersanpassa vissa inslag. Hon exemplifierar med att studenterna efter föreläsningarna ska sitta i grupp och välja ett åldersspår och sedan fundera över hur man ska tillämpa det som lärts ut under lektionerna.

Och då är det vi lärarstudenter som inte är färdigutbildade, som själva ska sitta och hitta på hur vi ska tänkas arbeta, med vad, och i vilken ålder och vad skulle då passa till det. Vi har inte fått någonting där inifrån och då känner jag att vi ska sitta och hjälpa varandra. Var finns dom som kan? Var finns dom som ska ge mig min utbildning? Och jag menar inte att jag ska kopiera rakt av, för jag kan sålla, men jag tycker det är för dåligt att jag ska sitta och hitta på själv, det kan jag göra hemma. Då kan jag vara obehörig lärare och gå ut och pröva på en klass, oj vad funkar här? Jag känner mig väldigt frustrerad. (K, Gt, IS)

Feedback

Många av studenterna har en fin gemenskap i sina basgrupper där de har givande diskussioner och ger varandra tips och stöd. Anonymare framstår lärarkollektivet, där olika lärare träder in och ut under olika kurser. Mentorn blir den person som följer studenterna genom utbildningen och kan hjälpa till att hålla i trådarna. I mentorsgruppen finns viss tid att diskutera erfarenheterna från VFT:n. I beskrivningarna av olika lärare på utbildningen finns det givetvis alla olika sorter, båda bra och dåliga. En uppskattad lärare är en person som ger studenterna olika former av feedback.

Alltså när vi träffas på mentorsträffarna så har man oftast någon slags diskussion om någonting som vi har gjort. Man tar upp någonting från VFT:n och så sitter man i små grupper och diskuterar med andra. Sen har man ju...när mentorn är ute och hälsar på en också, en gång kommer hon eller han ut och hälsar på en och då sitter man och diskuterar lite där också. Och sedan har man utvecklingsamtal. Men man får ingen diskussion med lärarna om erfarenheterna, det är mest fakta.

/---/

Vi har ju haft lärare som gjort oss jättebesvikna som har tryckt ner oss i skorna, man förstår inte varför dessa lärare ska få vara där alltså. Och sedan har vi haft jättebra lärare. Mestadels har vi haft jättebra lärare. Och vi har haft bra feedback. Det är ju lite så där att man känner att man får nya lärare hela tiden. Man hinner liksom aldrig lära känna dom. Det hade varit skönare att ha någon basgruppshandledare hela tiden så man kände att den här människan får man förtroende för och till den kan jag gå till om det är något. (K, Fö, LFH)

Mentorn litar jag på till 100%. Hon kan jag prata med om allt. Ja och det gör vi jättemycket. När vi har våra mentorsdagar och pratar om våra VFT-dagar då kan man verkligen prata om allt. Hon är superb. Ja. Henne skulle man kunna diskutera allt med. Hon följer oss alla tre och halvt åren. Så det bygger upp en trygghet och förtroende för henne. Sen de andra (lärarna) träffar man som gubben i lådan. Jag kan gå förbi lärarna här i korridoren som inte kommer ihåg mig. Jag vill ju vara en elev som folk minns alltså, det här med bekräftelse. Det har vi lärt oss mycket om. Så vi blir inte riktigt bekräftade här, men jag vet inte hur man skulle göra det. (K, Gt, LFH)

Vi fick skriva logg om all litteratur vi läste och vi gjorde det också lite grann första terminen. Sedan fick vi skriva treveckorsrapporter eller tvåveckorsrapporter, det var mycket jobb. Det tog så lång tid. Jag hade aldrig skrivit någonting sådant och inte de flesta andra heller. Så ibland gick det bra och ibland snett. Vi vet inte riktigt hur de ger betyg, det är irriterande, det skulle vara bra om vi fick veta hur de ger betyg. Vi får ju våra omdömen på en liten lapp men vi vet inte om vi fick G eller VG. (K, Gt, KSM)

Och allt beröm till vår handledare för all fin kritik vi får i basgruppen, XX. Han skriver väldigt fint till oss när vi har gjort någonting. Då får man riktig feedback på det man gör och det är viktigt. Jag kan tycka att på det skriftliga vi lämnar in, i alla fall i vår basgrupp, får vi en otrolig feedback. Alltså vi får en A4 utskriften. (K, GT, IS)

Vi får alltid feedback på dom grejorna vi lämnar in. Alltid någonting. Alltså även om det bara är två rader. (K, Gt, KSM)

Första terminen var det bara inlämningsarbeten och redovisningar. Vi skulle läsa en bok och skriva om den. Redovisningar eller recensioner. Vi fick ingen respons. Vi fick bara respons om man inte blev godkänd. På de två första kurserna fick man inte tillbaka det om man inte misslyckades. Så man vet inte om de ha läst det eller inte. Sen när man fick

tillbaka det så stod det bara en signatur och det skulle tydas som att de hade läst det. (M, Gs, IS)

Utvärderingar

För att se om de intervjuade studenternas synpunkter eventuellt kommer igen bland andra studenter på Lärarutbildningen i Malmö har jag tagit del av skriftligt enkätmaterial från en rad kurser på Lärarutbildningen under 2001-2003. De flesta utvärderingarna rör första terminens kurser men det finns också kursutvärderingar från senare terminer. Jag har i första hand inte studerat statistiken utan tittat på de olika kvalitativa omdömen som studenter skrivit ner.

Det är flera hundra studenter som svarat i enkäterna och svaren är i regel mycket kortfattade. Jag har valt ut några få punkter som jag uppfattar som återkommande i olika varianter i utvärderingarna och illustrerar med några citat som jag anser talande. Redovisningen är på inget sätt heltäckande.

Likt de intervjuade studenterna så är det blandat mellan de som ger mycket positiva omdömen om utbildningen och de som är negativa.

Angående första terminens studier framkommer mycket av det som vi sett innan att en del är positiva och tycker att de fått en inblick i läraryrket. Det finns studenter som är mycket nöjda, exempelvis:

Underbar basgrupp och en toppenhärlig basgruppshandledare. Tycker att upplägget med kursen varit bra. Känns som en röd tråd löpt genom alla föreläsningar, seminarier och arbeten. Tummen upp.

Men här finns också en hel del studenter som är besvikna och missnöjda. De tycker att skolan inte fått ut budskapet med den nya lärarutbildningen och upplever att det är ostrukturerat och förvirrat. De påpekar informationsbrister.

Det minus jag upplevt har med information att göra. Känns som om man får många olika svar på samma fråga och att ingen vill/vågar ta ställning och ansvar för den nya lärarutbildningen. Kan även tycka att den (ut-

bildningen) inte alltid är realistisk eller verklighetsanknuten. Efterlyser mer raka rör där man vågar diskutera och erkänna den problematik vi kommer att ställas inför någon gång: hur man handskas med tidsbrist, stora klasser, mindre resurser, förändrat samhällsklimat etc. Positivt har varit arbetssättet och redovisningsformerna.

I likhet med flera av intervjupersonerna tycker en del studenter i enkäterna att det är för lite krav och kontroll och feedback vilket leder till besvikelse, exempelvis:

Min arbetsinsats har varit mycket hög. Man har läst alla böckerna, gjort dokumentationen, ja allt, sedan kommer man till skolan och ingen bryr sig. Lånet växer men ingen utbildning.

Jag bryr mig väldigt sällan om vad andra gör eller inte gör. Men, motivationen blir lidande för dem som tillhör de mest motiverade. Detta är trist för man känner sig inte riktigt nöjd när man känner att man skulle kunna passerat kursen utan att ha gjort något annat än närvarit vid obligatoriska tillfällen.

Kursen har varit bra därför att jag har utvecklats som person. Jag har blivit ivrig att komma ut i arbetslivet och jag har blivit säkrare på mitt yrkesval som lärare. Dåligt att redovisningsuppgifterna inte blivit kollade. Det bara rann ut i sanden. Vissa studenter kan bara glida igenom kursen. Det beror mycket på studenternas ansvar men genomgångar och redovisningar tappar effekt om inte lärare tar det på allvar.

Att basgruppen fungerar bra tycks viktigt för hur man uppfattar utbildningen:

I vår basgrupp har samarbetet fungerat över förväntan. Moment jag saknar är konfliktlösning, men jag hoppas det kommer. Annars står vi illa rustade inför framtiden.

I andra basgrupper har det fungerat sämre:

Denna kurs ger en bra grund att stå på. Närvaron i basgruppen har varit dålig och detta har skapat osämja inom gruppen. Responsen från lärare har varit dålig. Arbeten och uppgifter vi lämnat in har vi inte fått någon respons på. Detta är dåligt men gillar kursen som helhet.

Många studenter är i likhet med intervjupersonerna väldigt positiva till sin VFT.

Det är också bra att ha VFT redan från början eftersom man lättare kommer in i arbetet på skolan och man kan koppla händelser i skolan till kurslitteraturen. Bra att man får vara på samma skola under hela utbildningen. Jag är mycket glad att jag har fått komma till en så bra skola som X-skolan. Efter att ha varit ute på VFT så har jag fått mer inspiration och tycker att det verkar roligare att arbeta som lärare än vad jag trodde innan jag började på utbildningen.

Den sammanhängande VFT har varit mycket bra. Jag känner att det som är målet med utbildningen blir så verkligt under VFT:n. Även om jag anser att jag måste läsa in mycket fakta för att kunna hålla i en givande lektion så känns det bra. Däremot tycker jag inte att de enskilda dagarna vi ska lägga ut blir så givande. Det blir på något vis inte gjort så mycket de dagarna, man följer endast med sin handledare. Men övergripande är VFT:n superroligt. Att komma ut i verkligheten kan ge en kraft för de dagar som det blir motsträvt i bänkarna. Jag tycker vi borde prata ut mer på ämnesdidaktiken om just praktiken. Det finns händelser som jag skulle vilja få hjälp med. Att få en annan synvinkel och hur det skulle kunna lösas annorlunda.

Här och var kommer det fram en kritik mot den blandning som sker på Lärautbildningen av studenter som ska undervisa olika stadier och åldersgrupper. Någon tycker att storföreläsningarna har för hög nivå ”för oss som ska arbeta på grundskolans tidigare år” och för fram synpunkten att man delar upp sig i Gt, Gs och Gy. Några är kritiska mot att kurserna verkar upplagda för grundskolan och inte inriktningen mot förskolan.

Att i vissa fall har det varit lite fakta om förskolan och förskollärarna. Man har känt att förskolan inte är lika viktig som skolan. Man har känt sig nedvärderad för att man har valt att bli förskollärare.

Jag tycker det har varit väldigt lite information riktad mot gymnasiet och mer inriktat mot förskola och skolans tidigare år och i viss mån skolans senare år. Eftersom jag tänker bli gymnasielärare tycker jag detta varit dåligt.

Innehållet i kursen har varit bra men jag som blivande gymnasielärare tycker att det varit mycket liten anknytning till detta medan mycket har handlat om grundskolans tidigare år vilket inte känts så intressant. Jag tycker även att nivån på saker och ting varit ganska låg vilket har gjort mig omotiverad. Det går inte att jämföra med det som krävs på andra högskolekurser. PBL arbetena har det varit lite så och så med. Gruppen är mycket olika vad gäller ambitionsnivån och närvaro vilket har försvårat det.

I enkäterna framkommer då och då synpunkter om att studenterna tycker att de får för lite ämneskunskaper:

Helheten bra, nu på slutet kan man se den röda tråden som följer kursen. Det jag tycker är mindre bra är att jag skulle vilja ha mer ämneskunskaper. Detta faktum ställs mer inför den verksamhetsförlagda tiden.

Andra studier

Kvalitetskoordinator Pernilla Björemark som varit behjälplig under denna undersökning har haft som uppgift att samtala med studenter om deras upplevelse av utbildningen. I en rapport kallad *Kvalitetsarbetet* (odaterad) från den arbetsgrupp som arbetat med kvalitetsarbetet på Lärarutbildningen finns en del resultat från Bjöemarks samtal med studenter. Hennes uppdrag har varit att ”lägga örat mot studenterna”. Uppdraget innebär att i olika slags samtal med studenter försöka urskilja mönster och områden som utgör problem för studenterna i utbildningen.

I likhet med intervjupersonerna i denna undersökning var studenterna Björemark intervjuat mycket positiva till Lärarutbildningen och de flesta var mycket nöjda med sitt yrkesval och den utbildning de fått.

Bland den kritik som framkom i samtalen med studenterna utkristalliserades fyra problemområden: studenters inflytande och delaktighet; VFT-anknytning; examination och den inledande terminen.

Ett av problemområdena handlade om bristen på delaktighet. Studenterna hade inte uppfattat att de var med och definierade kursernas mål när de startade.

Studenterna upplevde vidare att deras frågor, upplevelser och funderingar från den verksamhetsförlagda tiden inte gavs något utrymme i den högskoleförlagda delen av utbildningen. De ansåg att kopplingen mellan VFT och utbildningen på Lärarutbildningen var svag. Det gavs inte tid i kurserna på Lärarutbildningen att reflektera över de upplevelser studenterna hade med sig från sina partnerskolor. Inte heller mentorstiden gav utrymme för studenterna att lyfta frågor från VFT:n. Det som studenten gjorde på sin VFT upplevdes ofta som ett isolerat moment, inte som en del av en kurs.

Frågor som de flesta studenterna efterlyste var en diskussion om generella pedagogiska frågor såsom mobbning, konflikter i skolan, specialpedagogik.

Ett annat problem var att den verksamhetsförlagda tiden inte gav något perspektiv på det som bearbetades i kursen på Lärarutbildningen. Några studenter berättade att de inte fick vara med om eller bedriva undervisning i det ämne som de läste och inte heller fick möta elever i den ålder de inriktat sin examen mot.

Studenterna ansåg vidare att kraven vid examinationen var för låga. Det framfördes också synpunkter på en större tydlighet i vad som är examinerande och vad som inte är det.

Många av studenterna samtalen gav en bild av den inledande terminen som flummig. Det är otydligt vad som krävs och förväntas av studenterna och vad Lärarutbildningen vill med den inledande terminen. Kritiken skärptes framför allt när det gäller examinationer. Skillnaden mellan hur studenterna beskrev sina upplevelser av huvudämnet och av den inledande terminen var ofta stor, till fördel för huvudämnet. När huvudämnet beskrevs i förhållande till den inledande terminen framstod huvudämnesstudierna som mycket mer ”på riktigt.”

Ytterligare en intervjuundersökning med 15 studenter har utförts under 2001 av Annelis Jönsson. Hon har frågat studenter på grundskolläraryrket om hur de ser på partnerskolsystemet.

Handledningen på partnerskolorna beskrevs av studenterna i huvudsak i form av hur enskilda handledare hade agerat och bemött studenterna i olika avseenden. De hade således inte uppfattat läraryrket som en handledarresurs. Intentionerna i partnerskolsystemet, att läraryrket ansvarar för studenterna på partnerskolan, förefaller inte riktigt ha integrerats i studenternas sätt att se på partnerskolornas handledningsinsatser var Jönssons slutsats.

I en tidigare genomförd enkätstudie bland studenter (Jönsson 2001) uttrycktes ett starkt önskemål om att förbättra studenternas möjligheter att byta partnerskolområde. Detta motiverades bl a med att man ville kunna jämföra och kontrastera olika skolkulturer och verksamheter inom skolor med olika socioekonomiska struktur och etnicitet.

Även i Jönssons intervjustudie aktualiserades frågan om att kunna byta partnerområde. Att få inblick i varierande skolvärldar uppfattades av de

flesta studenter som en viktig erfarenhet rent allmänt. Somliga studenter uppfattade det som en utmaning att ha erfarenhet från s k problemområden.

Det visade sig också att det fanns en stor enighet bland studenterna om att den skolförlagda utbildningsdelen rent generellt hade gett dem värdefulla erfarenheter som de inte ville vara utan.

Ytterligare ett resultat från enkätstudien var att återkopplingen varierar påtagligt mellan de olika utbildningsdelarna, från nästan ingen återkoppling alls under ämnesstudierna i Lund, begränsad återkoppling under den skolförlagda utbildningen till mer eller mindre regelbunden återkoppling under studierna på Lärarhögskolan i Malmö.

Sammanfattande diskussion

I denna studie har tio studenter på Lärarutbildningen, som befinner sig under tredje terminens studier, intervjuats om deras syn på och upplevelser av sin utbildning. Trots att många varit kritiska mot vissa inslag i utbildningen menar de att de ändå är nöjda. Upplevelserna har varit vitt skilda. För en del studenter har en helt ny spännande värld öppnats och de säger att de utvecklats mycket och träffat många nya vänner. Flera berättar att de hjälps åt med att lösa olika uppgifter men också med tips och ideér som man kan ta med sig ut på VFT:n. Några vill framhäva givande diskussioner i basgrupperna. Upplevelserna ute på partnerskolorna har i många fall varit omtumlande och ofta mycket givande. Många tycker att de blivit väl mottagna på skolorna och flera visar stor entusiasm inför sitt framtida yrke. De som berättat att de hamnat på skolor där det varit stöktigt och rörigt tycker att de fått en nyttig erfarenhet med sig ut i livet.

Även om många är nöjda med utbildningen framkommer en hel del kritik som bör beaktas noga vid ett kvalitetsarbete. Tydligt är att vissa grupper av studenter är mer kritiska än andra. Det kan bland annat ha att göra med att Lärarutbildningen är en stor organisation med flera enheter och många olika slags utbildningar, som fungerar på vitt skilda sätt. Det kan också ha att göra med att studenterna har olika behov bland annat beroende på vilken nivå de tänker undervisa på i sitt framtida yrke. För ett fortsatt kvalitetsarbete kan man tänka sig att istället för att intervjua studenter från många olika enheter och nivåer, fördjupa sig i enskilda enheter och utbildningar.

Studenterna har fått svara på frågan om hur de uppfattade första terminens studier som är tänkt att ge dem en gemensam fond av kunskaper. Många har uppskattat denna termin men flera har också haft en hel del kritiska synpunkter. Studenter har anmärkt på att det har varit otydligt vad den nya lärarutbildningen egentligen syftar till, att det är ostrukturerat och att informationen många gånger varit bristfällig. Man har också dåliga kunskaper om hur den fortsatta utbildningen kommer att gestalta sig, vilket ofta upplevs som frustrerande. Många säger att de tycker att

det varit mycket ”flum”. Detta kan bland annat ha att göra med att studenterna anser att uppföljning och kontroll varit bristfällig och att vissa kamrater kunnat glida igenom utbildningen utan större ansträngning. Studenter vill ha feedback från professionellt håll på lärandeprocessen. Det räcker inte med att enbart sitta i grupp och få kamraternas synpunkter.

Många har varit mycket positiva till den verksamhetsförlagda delen av utbildningen under sitt studieår och har säkerligen fått fördjupade kunskaper om yrket genom att de sett mer av yrket än enbart klassrumssituationen. Några av studenterna har uppenbarligen sett många olika undervisningsstilar genom att de fått följa flera olika lärare i arbetslagen. Andra tycks mer beroende av enskilda lärare på partnerskolorna. När studenter ute på sina partnerskolor får information om att de måste lägga sig på en lägre nivå i undervisningen för att skolan har så många invandrarelever, så blir man betänksam och hoppas att Lärarutbildningen kan problematisera detta förhållningssätt.

Jag har funnit det intressant att en del studenter förväntar sig att läraryrket ska vara tufft och fyllt av konflikter och det gäller att vara väl rustad. De har redan från början fått en bild av läraryrket som något mycket problematiskt genom troligtvis massmedia. De efterlyser kunskaper om konflikthantering och om hur de ska hantera elever med annat etniskt ursprung än svenskt. Denna så kallade konfliktberedskap uttrycks tydligt i en av intervjuerna där studenten tycker att han hamnat på en alltför välartad skola och därför på ett medvetet sätt tar vikariat på en så kallad mångkulturell skola. Dessutom kompletterar han Lärarutbildningen med självstudier om konflikthantering och alternativa undervisningsmetoder. Flera studenter tycker att de får för lite kunskaper om mångkulturalism och konflikthantering medan några studenter tycker att de får alltför mycket av detta, ibland på bekostnad av kunskaper i huvudämnet. Hur går detta ihop?

Rent spekulativt antar jag att detta speglar att Lärarutbildningen består av olika utbildningar och enheter med varierande kunskaper, forskning och utbildning i mångkulturalism, konflikthantering, värdegrund mm. Några studenter tycker alltså att de får lära så mycket om mångkulturalism att det står dem upp över huvudet. Det är möjligt att dessa studenter vill ge uttryck för att det som de lär sig om mångkulturalism känns som en idealbild, alltför positiv och oproblematiserad, och att det inte riktigt

speglar de problem som de möter ute på skolorna. I många av studenternas beskrivningar av månetniska skolor sätts likhetstecken mellan dessa och skolor som är stökiga och med många problem. Studenternas beskrivningar liknar massmedias diskursiva beskrivningar av mångkulturella skolor.

Många studenter uppskattar att de får vara knutna till en enda partnerskola under sin utbildning men vill också kunna ha något annat att jämföra med. De som hamnar på en ”lugn” skola vill se hur det är på en stökig ”mångkulturell” skola och studenter som hamnar på denna typ av skola vill prova på en lugnare skola.

Ett återkommande problem i intervjuerna är att studenterna tycker att det råder en stor klyfta mellan partnerskolan och Lärarutbildningen. Kommunikationen mellan dem tycks inte alltid den bästa. Flera beskriver verksamheten ute på partnerskolorna och Lärarutbildningen som två skilda världar. De tycker exempelvis att partnerskolorna inte har kunskaper om den nya lärarutbildningen och vad studenterna ska göra under sin VFT. En del studenter tycker inte heller att allt de varit med om under sin VFT tas upp på ett tillräckligt adekvat sätt inne på Lärarutbildningen. Det förefaller givet, utifrån de ambitioner som uttrycks med den nya Lärarutbildningen, att erfarenheterna från VFT:n diskuteras, problematiseras och förs upp på ett teoretiskt plan. Jag uppfattar det som att en del studenter behöver mer hjälp än de får i nuläge med att sortera erfarenheterna från partnerskolorna.

Ytterligare en fråga som har kommit upp under intervjuerna är hur man ska betrakta studierna inom huvudämnet. Flera visar stor oro för att de får för lite kunskaper inom sitt huvudämne och några har haft planer på att söka sig till Lund till institutioner där de kan få ”rena” kunskaper utan andra störande moment. De tycker att de kan för lite om sina ämnen när de ska ut och undervisa. Denna kritik har jag svårt att förhålla mig till då den kan dels bero på att de faktiskt får för lite ämneskunskaper, dels att de idealiserar den ”rena” kunskapen som man menar ges i det akademiska Lund.

Att Lärarutbildningen integrerar studenter som ska undervisa på skilda utbildningar och nivåer är något som tycks väcka blandade känslor. De flesta intervjupersonerna i denna studie ska undervisa på förskola eller lägre grundskolenivå. De är för det mesta positiva till denna integrering

och tycker att det är viktigt att även de som ska undervisa på högre nivåer får kunskaper om yngre barn och deras utveckling. Men det har även framskyttat att studenter på de högre nivåerna tycker detta förhållande är otillfredsställande. De kan bland annat tycka att undervisningen och kurslitteraturen inte är tillräckligt anpassad till deras åldersgrupper. Problematiskt är att studenterna som ska undervisa på de ”lägre” nivåerna känner av denna distansering av ”de andra” studenterna och de kan berätta om bråk mellan olika studentgrupper. Något att fundera över är hur Lärarutbildningen ser till att programmen blir tillräckligt utmanande och intressant för alla grupper av studenter.

Litteratur

Holmberg, Olle 1997. *Läraryrket och lärutbildningens integration i Malmö högskola – inriktning och konsekvenser*. PM till Organisationskommittén inför Läraryrket och lärutbildningens integration med Malmö högskola. Malmö högskola. Läraryrket och lärutbildningens integration.

Jönsson, Annelis 2001a. *Hur ser studenterna på partnerskolesystemet? En enkätundersökning bland studenter på grundskolläraryrket i Malmö*. Malmö högskola. Läraryrket och lärutbildningens integration.

Jönsson, Annelis 2001b. *Hur ser studenterna på partnerskolesystemet? Intervjuer med 15 studenter på grundskolläraryrket i Malmö* (ofärdigt manus).

Rosenqvist, Ingrid 2001. *På väg mot läraryrket. Den verksamhetsförlagda tiden i läraryrket*. Malmö högskola. Läraryrket och lärutbildningens integration.

Rosenqvist, Ingrid 2002. *Att vända en oceanångare eller Det saknade mittfältet*. Malmö högskola. Läraryrket och lärutbildningens integration.

Studiehandbok för studenter på läraryrket. 2002. Malmö högskola. Läraryrket och lärutbildningens integration.

Vilka är studenternas uppfattningar och upplevelser av den nya lärarutbildningen i Malmö? Det är utgångspunkten när Berit Wigerfelt, universitetslektor i etnologi vid IMER, Internationell migration och etniska relationer, på Malmö högskola undersöker nya lärarutbildningen i Malmö. Wigerfelt intervjuar tio studenter och det lilla urvalet belyser problemområden men materialet ger inte någon generell giltighet.

Hur uppfattar studenterna första terminen? Vilken uppföljning och kontroll finns? Råder en klyfta mellan partnerskolan och lärarutbildningen och vad beror det på? Får studenterna hjälp att sortera intrycken från partnerskolorna? Hur ska man betrakta studierna inom huvudämnet?

Är det rätt att blanda studenter som sedan ska undervisa på olika nivåer i skolan? Det är några frågor Wigerfelt lyfter fram och som du kan läsa mer om i denna rapport.

